

Оскільки в українській мові немає граматичних засобів відтворення часів групи *Continuous* перекладач використовує лексичний засіб, прислівник *просто*, який привертає увагу глядача до конкретної ознаки у поведінці героїні (*ввічлива*).

Пошук відповідної трансформації відбувається під час відтворення в українському перекладі неособових форм англійських дієслів. Так, в наступній ситуації відбувається заміна герундіальної конструкції *being a mother* на абстрактний іменник *материнство* в українському перекладі:

Being a mother makes me happy [5].

Материнство – моє щастя [3].

Зауважимо, що в цьому прикладі відбувається трансформація, в результаті якої дієслівна фраза *makes me happy* замінюється іменниковою сполукою *моє щастя*.

Отже, під час перекладу кінофільму «Найкраще в мені» текст зазнав трансформацій на морфологічному рівні, серед яких виокремлюються використання минулого часу для відтворення англійських дієслів у теперішньому часі, використання додаткових лексичних одиниць для передачі значення англійських часів, які не мають відповідників в українській мові; відтворення дієслівних конструкцій іменниковими сполуками.

Подальшою перспективою розвідки є дослідження особливостей перекладу кінотексту на синтаксичному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Борисенко Н. Д., Садловська О. С. Відтворення англійських реалій в українському кіноперекладі. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. 2018. Вип. 1 (87). С. 48–52.
2. Журавель Т. В. Кінопереклад як вид аудіовізуального перекладу і його становлення в Україні та світі. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки (мовознавство)»*. 2018. № 10. С. 35–38.
3. Найкраще в мені (український багатоголосий закадровий переклад телеканалу K1), 2014. URL : https://uakino.club/filmy/genre_drama/3573-naykrasche-v-men.html (Дата перегляду: 01.04.2023).
4. Сітко А.В. Проблема відтворення граматичної семантики інтерогативів засобами цільової мови. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. К.: Логос, 2012. Вип. 22. С. 267–274.
5. *The Best of Me*. Relativity Media, Relativity EuropaCorp Distribution. URL : <http://baskino.me/films/dramy/> (Дата перегляду: 01.04.2023).

Сінкевич М.В.

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНІВ ДЖОНА СТЕЙНБЕКА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Проблеми перекладу художнього тексту знаходяться у центрі уваги українських перекладознавців [4], оскільки прагнення перекладача до забезпечення доступності сприйняття художньої інформації нерідко нівелює

вихідний текст, не виправдано українізуючи зміст твору і, як наслідок, позбавляючи його національної своєрідності. Тим часом, дотримуючись енергетичної концепції мови, яка постулює прихильність свідомості індивіда до того світобачення, що міститься в національній мові, завданням перекладача є прагнення зберегти етнічну своєрідність поетичного світу твору. Енергія мови перекладу за силою впливу на мислення читача має бути еквівалентною енергії, що міститься у творчій мові автора, зберігаючи при цьому етнічну своєрідність. Іншими словами, перекладач не змагається з автором у досягненні емоційного впливу на читачке сприйняття, але прагне донести до читача вихідний зміст етнічно наближеним до поетичної реальності художнього світу твору [1].

Завданням перекладача є максимальне збереження в міжмовних трансформаціях етномовного змісту в мові перекладу. При цьому мають бути виключені випадки мовної інтерференції, що виникають у разі недостатнього володіння індивідом другою мовою, оскільки в цьому разі йдеться не про насильницьке нав'язування елементів однієї мови іншій, порушуючи усталені мовні норми, а про впровадження в систему мови творчості одиниць етнічної мови. Така взаємодія мов, а саме про неї йдеться, передбачає не тільки загальновідому й досить поширену практику лексичних запозичень, а й ґрунтовніше, і не завжди явне, взаємопроникнення.

Останнього часу з'явився переклад українською мовою [2] роману Дж. Стейнбека "Грона гніву" (1939 р.) [5], що свідчить про інтерес українських читачів до творчості великого американського письменника. Упродовж усього творчого шляху Дж. Стейнбек виявляє інтерес до історії своєї країни, національних міфів, ідеї американської мрії, як наслідок - до проблеми характеру американського народу, суті та змісту системи американських цінностей.

Розглянемо застосування перекладацьких трансформацій в романі Дж. Стейнбека "Грона гніву" (1939 р.) [5] та його перекладі, виконаного Ольгою Смольницькою (2018 р.) [2].

Першу групу трансформацій утворює калькування, яке дозволяє зберегти у цільовому тексті ключові реалії вихідної культури без істотних змін:

(1) *At the end of each row of square houses stood two men armed with shotguns and wearing big silver stars pinned to their shirts* [5, с. 560].

Наприкінці кожного подвір'я стояло двоє чоловіків з дробовиками, і в кожного на сорочці була начеплена велика срібна зірка [2].

Silver star - це медаль, яку вручають особі, яка персонально відзначилася у військових діях, відноситься до групи суспільно-політичних, підгрупи військових реалій, нагорода, до якої представляють військовослужбовців Збройних сил США за особливі заслуги в бою, прояв надзвичайної відваги, була заснована 1918 року. [6] Перекладач використав прийом калькування.

У наступному прикладі калькування використано для відтворення слів патріотичної американської пісні, які власне дали назву і самому роману:

(2) *In the souls of the people the grapes of wrath are filling and growing heavy* [5, р. 533].

У людських душах досягають соком грона гніву і важчають, важчають, щоб зродити врожай. [2].

Фраза *grapes of wrath* є відсиланням до американської патріотичної пісні "Бойовий гімн", яка була написана 1961 року письменницею та поетесою Джулією Ворд Гау і стала популярною в роки Громадянської війни. Під час перекладу цієї реалії було використано прийом калькування.

До другої групи трансформацій відносимо генералізацію, яка дозволяє читачеві цільового тексту спростити його сприйняття. У наступному прикладі йдеться про ономастичну реалію, назву американської компанії.

(3) *One cat' takes and shoves ten families out* [5, с. 65].

Один трактор бере й випихає десять сімей [2].

Лексема *cat* є сленговим скороченням назви компанії з виробництва різної техніки *Caterpillar* [6]. У вихідному тексті йдеться про трактор цієї фірми. У читача книги у вихідній культурі скорочення *cat* не викликає запитань, а для україномовних читачів цілком логічним є застосування генералізації, бо згадка компанії не нестиме додаткового смислового навантаження.

Наступний приклад стосується побутової реалії, назви конкретної марки тютюну, невідомої в Україні.

(4) *Wish I had a sack a Durham* [5, с. 397].

Якби ж мені пачку табаки [2].

Durham скорочення від назви марки тютюну, повна назва - *Bull Durham Smoking Tobacco*. Тютюн *Durham* став першим брендом тютюнових виробів, що здобув таку популярність серед американців і продавався в усіх штатах [6]. Перекладач у цьому випадку застосував прийом генералізації, не уточнюючи, що згадується тютюн конкретної марки.

Транскодування у комбінації з прийомом конкретизації утворює третю групу. До прикладу:

(5) *Bing Crosby, Benny Goodman* [5, с. 262].

Пісеньки Бінга Кросбі, джаз Бенні Гудмена [2].

Як бачимо реалії-антропоніми транскодуються. Гаррі Лілліс (Бінг) Кросбі - популярний американський співак, у 1930-х рр. його пісні були на піку популярності. Бенджамін (Бенні) Девід Гудмен - американський музикант, співак, композитор, який працював у стилі джаз, пік кар'єри якого також припав на кінець 1930-х років. Перекладач додатково вдався до прийому конкретизації, оскільки для сучасних українських читачів імена цих американських музикантів незнайомі.

До четвертої групи належить заміна американської реалії схожою українською, що робить текст більш зрозумілим для українського читача.

(6) *Get rabbits, an' sometimes a prairie chicken* [5, с. 118].

Кролі трапляються, буває, що й тетерваки [2].

У вихідному тексті реалія фауни *Prairie chicken* номінує лучного тетерука, вид птахів із сімейства фазанових (рід лучних тетеруків), що мешкають у Північній Америці [6]. Перекладач підібрав відповідник-аналог і використав слово тетервак. Тетервак, своєю чергою, також належить до сімейства фазанових

і зустрічається в українських широтах [7]. Таким чином, перекладач вважав за краще пожертвувати реалією на користь знайомого читачам поняття.

Аналіз трансформацій, які використовуються в перекладі роману, дозволив констатувати, що неможливість абсолютної тотожності текстів оригіналу і перекладу сприяє тому, що для досягнення еквівалентності в процесі перекладу перекладачеві доводиться застосовувати прийоми перекладацьких трансформацій. Нами виділено чотири групи трансформацій, які використовує перекладач для відтворення американських реалій 1930 років: калькування, генералізацію, транскодування у комбінації з конкретизацією та заміну реалії. Використання зазначених трансформацій обумовлено намаганням перекладача, з одного боку, зберегти у перекладі ознаки вихідної культури, а, з іншого боку, наблизити переклад до читача цільової культури.

Подальша перспектива дослідження полягає у виокремленні граматичних трансформацій, використаних у перекладі роману Дж. Стейнбека “Грона гніву” українською мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Коптілов В. В. Актуальні питання українського художнього перекладу. К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1971. 129 с.
2. Стейнбек Дж. Грона гніву / пер. Смольницька О. Київ : КМ-Букс, 2018. URL: <https://coollib.com/b/493826/read#t1> (Дата звернення 05.04.2023)
3. Steen, G. Perspectives on discourse: the state of the art. *Language and Literature*. 2004. P. No. 13 (2). 161–179.
4. Slavova L., Borysenko N., Demenchuk D. American culture-specific items designating status: Translation aspects. *Translation Industry: Theory in Action : international Research-to-Practice Conference for Translators, Young Scholars and Students*. 2021. Vol. 105. URL: https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/abs/2021/16/shsconf_tita2020_01002/shsconf_tita2020_01002.html (Дата перегляду: 01.04.2023).
5. Steinbeck, J. *The Grapes of Wrath*. London : Penguin books, 2014. 678 p.
6. Wikipedia. URL: <https://en.wikipedia.org/> (Дата перегляду: 01.04.2023).
7. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/> (Дата перегляду: 01.04.2023).

**Дуб Д.Р., Криворучко Т.В.
Житомирський державний університет ім. Івана Франка**

ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНІХ ЗАСОБІВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ

Головним інструментом, яким користуються політики задля досягнення своїх цілей, є політична промова. Політична промова – це заздалегідь підготовлений гострополітичний виступ із позитивними чи негативними оцінками, обґрунтуванням, конкретними фактами, з накресленими планами, перспективою політичних змін. Політичною промовою може бути парламентський виступ як публічне намагання переконати аудиторію в доцільності певної ідеї, заходів, дій. Для цього використовуються оригінальні